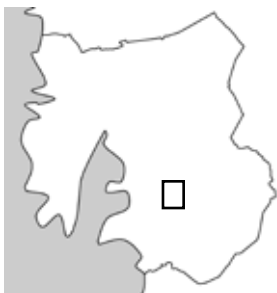

75

STORE MOSSE-IGLASJÖN

Naturvärde: BHL, Klass I.

Omfattning: Bergsområde öster om Ölmevallasjön och E6 samt Store mosse och Käringmosse.

Kommundel: 5 Fjärås och 7 Gällinge.

Areal: 453 ha.

Beskrivning

Bergsområdet öster om Ölmevallasjön och E6 är uppbyggt av parallella bergryggar, orienterade i nord- sydlig riktning, med trånga sprickdalar emellan. Berggrunden är grå gnejs, i väster med fältspatögon. Området har inte skogplanterats och är fortfarande öppet- halvöppet. Det utgör därmed en rest av ett tidigare vida utbrett berghedlandskap. De västra delarna berördes av en stor brand 1975 med centrum längre västerut, vilket hejdat igenväxningen. En spontan igenväxning pågår emellertid och området kommer om det lämnas orört så småningom att övergå i hållmarkstallskog. En effekt av branden är att området i väster är bevuxet med nästan bara björk, medan österut igenväxningen präglas av tall.

De torra-friska hållmarkerna utgörs av kalt berg med moss- och lavvegetation samt av hed med ljung och inslag av brunven, bergglim, lingon, blåbär, örnbräken m m. I sluttningar och svackor finns fukthet med bl a klockgentiana, blåtåtel, pors, klockljung, tuvsäv, krypvide och Jungfru Marie nycklar. I sprickdalarna övergår fuktheden i fattigkärr med bl a myrlilja, ängsull och tuvdun. I hedfloran har också påträffats cypresslumner, vityxne och hedjohannesört.

Bergshöjderna i områdets östra del är bevuxna med planterad hållmarkstallskog. Två skiften som hör till Munkatorp öster om Store mosse har dock inte planterats. Det norra skiftet har spontant vuxit igen med nu medelålders blandskog av tall, björk, ek m m. Orörd karaktär. Det södra skiftet har ännu en öppen-halvöppen prägel av hed. Stora delar av denna sluttning består av våtmark. Fukthet finns över slänter och fattigkärr i svackor. Blåtåtel är vanligast, dessutom förekommer pors, tuvsäv, klockljung, odon, myrlilja, tuvdun m. m. Fuktheden är ställvis terrängtäckande och växer över smärre bergkammar. På frisk-torr mark växer ljung och mycket enbuskar. Heden växer nu igen med fr. a. tall.

I området finns tre mossar varav två kallas Käringmosse och en Store mosse. Store mosse och den östra Käringmossen utfyller sänkor i terrängen, orienterade från sydväst mot nordost i ett sprickdalslandskap. Mossarna omges av urbergshöjder och av Göteborgsmoränen i nordost.

Den västra av Käringmossarna ligger sydost om Torpasjön och är den väst-

Skala 1:20000. Boberg 1:10 m.fl.

ligaste av tre myrarna. Längst i väst finns en mosaik av blåtåtelldominerad kärr- och hedvegetation. Den helt öppna, plana ytan domineras av myrlilja och ängsull på en fastmatta av vitmossor. Stora, vattenfyllda höljor finns i sydost där kärret har gungflykaraktär. Kring den västra Käringmossen växer vass, i vad som måste betraktas som ett laggkärr. Kanske det kustnära läget och det öppna hedlandskapet ned mot havet är skälet till att myren inte har utpräglad mossvegetation.

Den östra Käringmossen domineras av mossevegetation. Den är en öppen rismosse med hög frekvens av lösbottenhöljor både i öst och väst. Däremellan och i den norra kanten breder ett fastmattekärr ut sig, dominerat av myrlilja och ängsull. Gränsen mellan mosse- och kärrvegetation är flytande. I västra delen förekommer myrlilja i vad som tolkats som ”mosse”. Alla tre sileshårsarterna finns i stor mängd.

Store mosse består av två stora, plåtåformigt välvda mossar. Mossarna är öppna och har många stora vegetationslösa höljor. Klockljung är det dominerande riset på mossens torrare delar, medan porsen ökar där det blir blötare. De två mossarna skiljs åt av ett kärrdråg, vilket avvattnar myren åt söder. Berghällar går i dagen på flera ställen i myren.

Ett stort parti i norra delen av Store mosse är utdikad och igenvuxet med björksly. Här har torv brutits. Två kraftledningarna spänner över samma del av mossen. Även den norra delen av den östra Käringmossen är påverkad av dikning.

Områdets fauna har inte inventerats. Beträffande fågellivet kan nattskärna, trädlärka, orre och möjligen ljungpipare förmodas häcka.

Motorvägen avgränsar nu området radikalt i väster. Tidigare fanns samband västerut över Ölmevallasjön och Ölmevallabergen. Från rastplatsen söder om Torpasjön finns en markerad strövstig upp i området. Goda utsiktspunkter finns på höjder över 100 meter med utblickar över havet.

Området ingår i riksintresset för naturvården, NN 31 Käringemossarna och Store mosse och i naturvårdsverkets myrskyddsplan för Sverige.

Bedömning

Ett av länets största mer eller mindre öppna berghedsområden, idag en rest av en tidigare vitt utbredd naturtyp. Den klättrande fuktheden utgör en rest av en tidigare mycket vanlig naturtyp i trakten. Störningar från skogsbruk eller friluftsliv torde vara ringa. Stora botaniska och zoologiska värden, känslig landskapsbild. Om objektets specifika värden ska kunna bevaras måste igenväxningen hävas. Rövning och bete torde dock inte vara realistiskt idag över så stora och magra bergområden. Däremot bör övervägas att med jämna intervall bränna av området. Kan inte området hållas öppet

bör det lämnas för fri utveckling. Hedområdet i öster bör genom röjning hållas öppet. Bränning kan övervägas. Naturskogen norr därom bör lämnas för fri utveckling. Områdets flora och fauna bör inventeras.

Store mosse och Kåringmossarna är värdefulla våtmarker, till största delen orörda och med ostörd belägenhet. Tillsammans bergsområdena i väster bildas en illustrativ gradient över hur myrvegetationen förändras med avståndet från havet. Salthalt i nederbörden är en av de faktorer som bestämmer vilka arter som etablerar sig. Dikning och övrig exploatering av våtmarkerna bör inte tillåtas.

Referenser

- Forslund, M. och Rundlöf, S. 1984. Inventering av våtmarker i Hallands län. Länsstyrelsens meddelande nr 1985:1.
- Kuylenstierna, J. 1997. Ekkullar och sydberg i norra Halland. I Georgson, K. et al. 1997. Hallands flora sid. 177-182.
- Länsstyrelsen. 2001. Områden av riksintresse för naturvård i Hallands län. Länsstyrelsens meddelande 2001:20.
- Naturvårdsverket. 1994. Myrskyddsplan för Sverige.
- Skogsvårdsstyrelsens nyckelbiotopsinventering.